

BAG FACADEN

DANSK MILLIARDINDSATS SEJLER

MILJØ: Vandplaner for milliarder har bygget på forældede og fejlagtige data, fastslår Rigsrevisionen.

LARS ATTRUP

lars.attrup@jp.dk

Hvad gør en håndværker, som skal til at bygge et hus og opdager, at fundamentet er skævt, at murstenene slår revner, og at bjælkerne er rådne?

Han udsætter formentlig byggeriet.

Det gjorde topcheferne i Miljøministeriet imidlertid ikke, da de stod i en lignende situation.

De valgte at indlede byggeriet af en gigantisk konstruktion til milliarder af kroner, selv om eksperter havde advaret om, at fundamentet var skævt, og materialerne i en elendig forfatning.

Siden er konstruktionen styrtet helt sammen en enkelt gang, og der er brugt tusinder af arbejdstimer på at afstive, ombygge, reparere og rette fejl.

Byggeriet er nu næsten fem år forsinket. Da ministeriet efter den seneste runde af reparationer inviterede offentligheden til at besigtige konstruktionen, udløste det 6.700 klager i form af høringsvar.

Derfor er ministeriet lige nu stadig i gang med at afstive, lappe og udbedre fejl og mangler i den enorme konstruktion, der udgøres af 23 statslige vandplaner, som fylder mange tusinde sider.

Rigsrevisionen har på eget initiativ gennemgået hele forløbet omkring vandplanernes tilblivelse og bekræfter nu, hvad mange i blandt andet landbruget og kommunerne længe har hævdede: At hele styringen af vandplanerne har sejlet, og at planerne, som koster skatteborgerne og landbruget milliarder, har bygget på et usikkert, forældet og fejlbehæftet grundlag.

Der har ellers været tid nok til at forberede vandplanerne. Allerede da EU's vandrammedirektiv trådte i kraft den 22. december 2000, stod det klart, at de enkelte EU-lande skulle udarbejde og vedtage vandplaner inden udgangen af 2009.

Da EU-Kommissionen for nylig gjorde status, fremgik det, at 4 af 28 EU-lande endnu ikke har indsendt alle vandplaner. Portugal mangler en vandplan, Spanien mangler 14 af 25 vandplaner, Grækenland mangler 8 af 14 vandplaner, og Danmark – konstateres det – mangler 23 af 23 vandplaner.

Som det eneste land i EU har Danmark således ikke formået at få vedtaget en eneste vandplan. Det er fortsat realiteten i dag – 4.836 dage efter, at vandrammedirektivet blev vedtaget og 1.548 dage efter, at der var deadline for vedtagelse af vandplanerne.

Rigsrevisionens analyse af forløbet leverer en væsentlig

del af forklaringen på, hvordan det kunne gå så galt.

Rigsrevisionen konkluderer blandt andet, at:

»Miljøministeriet ikke har haft tilstrækkeligt overblik over opgavens omfang og karakter.«

»Miljøministeriet anvendte i forberedelsesfasen et datagrundlag, som fra begyndelsen var uensartet, ikke var opdateret og på nogle områder direkte var fejlbehæftet.«

»Miljøministeriet undervurderede styringsbehovet.«

»Miljøministeriet har ikke haft en samlet plan for, hvordan ministeriet skulle håndtere opgaven.«

Da ministeriet i 2006 indledte arbejdet med vandplanerne, gik det næsten omgående galt. Ministeriet nedsatte en arbejdsgruppe, som skulle sikre, at de 23 regionale danske vandplaner byggede på et ensartet kvalificeret grundlag.

Eksperterne i arbejdsgruppen

påpegede, at det eksisterende datagrundlag fra de daværende amter var uensartet og ville udgøre et usikkert og spinkelt grundlag for indsatsen. Eksempelvis var der meget store forskelle i de enkelte amters ambitionsniveau på vandløbsområdet – nogle amter havde vedtaget meget høje miljømål for rigtig mange vandløb, mens andre havde fulgt en mere pragmatisk linje.

Miljøministeriets ledelse blev præsenteret for disse advarsler, valgte at overhøre

dem og indledte konstruktionen af vandplanerne på et datagrundlag, der karakteriseres som uensartet, usikkert, spinkelt, forældet og i visse tilfælde direkte fejlagtigt. Denne indledende fejl har siden hvilet som en forbandelse over hele processen. Vandplanerne – der endnu ikke er trådt i kraft – har nu været i høring fem gange og har udløst i alt 14.682 høringsvar.

Ifølge Rigsrevisionen har kommunerne peget på faktuelle fejl og mangler og fremhævet, at planerne byggede på forældede data for især vandløbenes faktiske miljøtilstand. I nogle tilfælde var der tale om data fra før 2001, og vandplanerne indeholdt derfor en del vandløb, som ikke længere eksisterer, mens rørlagte vandløb har været karakteriseret som naturlige vandløb. Undervejs i forløbet er flere tusinde kilometer vandløb omklassificeret eller trukket helt ud af planerne som følge af de mange høringsvar. Rigsrevisionen har gennemført interviews og spørgeskemaundersøgelser i en lang række kommuner, og det fremgår tydeligt af analysen, at medarbejderne her har været rodløsende af raseri og frustrationer over igen og igen at skulle bruge tid på at rette de utallige fejl i vandplanerne. Kommunernes medarbejdere påpeger blandt andet, at »indsatsprogrammet alene er genereret ud fra gamle data« og

»høringsmaterialet var dårligt gennemarbejdet, uoverskueligt og ikke baseret på bedst tilgængelige viden«.

Omfanget af fejl kan illustreres ved forløbet om de såkaldte randzoner. Da kortene over randzonerne var offentliggjort, modtog Fødevareministeriet 23.000 ændringsanmodninger fra 5.000 landmænd. »Heraf blev ca. 20.000 anmodninger taget til efterretning,« fremgår det af Rigsrevisionens analyse.

Utallige myndigheder og arbejdsgrupper har været involveret i arbejdet med vandplanerne. Herunder: Miljøstyrelsen, Skov- og Naturstyrelsen, By- og Landskabsstyrelsen, Naturstyrelsen, aterne, miljøcentrene og kommunerne. Naturstyrelsen har spillet en central rolle i styringen af vandplanerne, men her har en uklar fordeling af ansvar og kompetencer samt manglende it-systemer hæmmet arbejdet, påpeger Rigsrevisionen.

Rigsrevisionen understreger, at det i hele forløbet er Miljøministeriet, der har haft det overordnede ansvar. Det var også tilfældet i december 2011, da daværende miljøminister Ida Auken præsenterede endnu en tilrettet version af vandplanerne og sendte dem i supplerende høring med ordene: »Vi har spildt alt for meget tid. Nu skal vi i gang!«. Høringen af de mange tusinde sider var berammet til dagene den

3.-10. december – dvs. fem hverdage. Et år senere fastslog Natur- og Miljøklagenævnet, at høringsfristen var alt for kort, hvorfor vandplanerne var ugyldige. Det samme var alle kommunernes vandhandleplaner. Dermed var konstruktionen styrtet sammen, og processen måtte begynde forfra. Miljøministeriet arbejder stadig med planerne, som i bedste fald ventes vedtaget i efteråret 2014 – fem år for sent. EU-Kommissionen har derfor besluttet at indbringe Danmark for EU-Domstolen.

Rigsrevisionen har naturligvis bedt de ansvarlige i Miljøministeriet forklare sig. Herfra lyder det: »Det er ministeriets opfattelse, at vandplanerne er en proces med løbende forbedringer af vidensgrundlaget, og at der også fremadrettet vil være brug for justeringer af grundlaget.«

Rigsrevisionen konkluderer: »Rigsrevisionen finder, at Miljøministeriets fortsatte arbejde med vandplanerne er risikofyldt.«

Rigsrevisionen har afleveret sin analyse til Statsrevisorerne, som »skarpt kritiserer Miljøministeriets planlægning og styring af 1. generation vandplaner.«

1. generation af vandplaner – som endnu ikke er trådt i kraft – gælder til december 2015.

Derefter skal Danmark være klar med 2. generation af vandplaner.